

himana to je obilježje i hrvatskih prepjeva, a u Preprekovim skladbama odrazilo se to u predtaktovima kojim počinju mnogi himni iz zbirke.

Cijela zbirka sadrži 111 himana. Neki su tekstovi skladani u više verzija, tako, primjerice, *O dođi, Stvorče* čak u sedam. Pretežno su skladani za četveroglasni mješoviti zbor (nekoliko za troglasni), a jedan za četveroglasni muški zbor. Svi se himni mogu izvoditi i jednoglasno pri čemu se zbarski slog koristi kao orguljska pratnja.

Harmonijska faktura je, uglavnom, jednostavna, pa prosječno dobrom zboru ne bi trebala stvarati poteškoće. Međutim, treba naglasiti da jednostavnost ne znači i siromaštvo u harmonijskom pogledu, jer su brojni himni obogaćeni alteriranim suzvucima i modulacijskim kretanjima. U tom se smislu posebno ističu br. 41, *Gle, kako naši oholi II* i br. 64, *Milinu tvoju pjevamo I*. Br. 96, *Nebeskih dvora radosti II* zanimljiv je po promjeni mjera. Premda se himni po općem obilježju mogu svesti na zajednički nazivnik, s obzirom na ugođaj mogu se uočiti oni koji svojom jednostavnom ritmikom (polovinke i četvrtinke) djeluju svečano, dostojanstveno, oni pastoralnog ugođaja (u šesterodobnim mjerama) i oni nešto razgibaniji, figurirani. Po osobnom ukusu ocjenjivač bi posebno istaknuo br. 110, *Posred života*, temeljen na minimalnom melodijskom kretanju, dakle recitativnog karaktera. Ali upravo inzistiranje na ponovljenim diskantovim tonovima prilika je za bogato harmonijsko oblikovanje.

Pri nastanku ne samo ove zbirke, već i drugih Preprekovih djela treba istaknuti nesebičnu pomoć prof. Đure Rajkovića bez kojega ostvarenja autora, u posljednjim godinama života slijepog, ne bi ugledala svjetlo dana.

Ovaj vnijedan prilog hrvatskoj crkvenoj glazbi izdan je u luksuznoj opremi. Uredio ga je Jerko Matoš.

V. R.

IZDANJA »CERKVENOG GLASBENIKA« U SERIJI »MUSICA ORGANISTICA SLOVENICA«

Časopis *Cerkveni glasbenik* iz Ljubljane pored drugih svojih izdanja u seriji *Musica organistica slovenica* redovito — jednom godišnje — objavljuje djela za orgulje slovenskih skladatelja. Pred nama su dva sveska te serije: peti (1980) i deseti (1984).

Peti svezak sadrži 22 skladbe Stanka Premrla (1880—1965), istaknutog predstavnika slovenske crkvene glazbe. Rođen je u Šentvidu pri Vipavi (danas Podnanos). Za vrijeme pohađanja gimnazije u Ljubljani počeo se baviti glazbom u kojoj su ga poučavali: Anton Foerster i Matej Hubad. Kao svećenik nastavio je studij u Beču (orgulje i kompozicija). Diplomirao je 1908. »summa cum laude«, a slušao je i predavanja iz muzikologije. Za vrijeme svog dugogodišnjeg djelovanja u Ljubljani vršio je niz značajnih funkcija: bio je voditelj katedralnog zbora, orguljaš, profesor na Orguljskoj školi i urednik *Cerkvenog glasbenika*. Pripadao je Cecilijanskom pokretu ali se ipak svojim djelima nastojao uklopiti u tijek suvremene evropske glazbe.

Premrl je jedan od najplodnijih slovenskih glazbenih stvaralaca. Pored većih djela (9 misa, 5 rekvijsa, 4 kantate i orkestralnih skladbi), tu je i impozantan broj manjih djela: oko 800 zbornih i oko 700 orguljskih. Izbor iz njegovih orguljskih skladbi objavljen je dosada u 12 zbirki, a neke su objavljene i pojedinačno. Četiri sveska u ediciji *Musica organistica slovenica* pružaju još jedan, sažet izbor iz Premrlova orguljskog stvaralaštva. Svezak o kojem je riječ sadrži skladbe iz ovih zbirki: IV. (1936), VIII.

(1944), IX. (1958), XI. (1959) i XI. (1961) — sve objavljeno u Ljubljani. Svezak je uredio i komentar napisao Edo Škulj.

Skladbe su različitih naslova, svaka sa svojim specifičnim karakterom; kao npr. *Božićna elegija*, *Prošnja*, *Maestoso*, *Meditacija* itd. Zanimljivo je da su četiri između njih koračnice (dvije »crkvene« i dvije »žalobne«) što je u orguljskoj literaturi svakako manje uobičajeno. Valjalo bi još istaknuti bogatstvo modulacija u *Lamentu*, izrazito polifonu strukturu u *Veseli dan praznujmo*, puninu orguljskog zvuka u *Andante festoso* te pastoralnu smirenost *Molitve*. Po stilskom izrazu Premrlove skladbe pripadaju neoromantizmu, a sadrže osebuje harmonijske sklopove.

Deseti svezak sadrži orguljske skladbe iz razdoblja koje je obilježeno kao prijelaz iz baroka u klasičku; dakle iz zadnje četvrtine 18. stoljeća i prvih godina 19.-og. U njemu su pretežno jednostavačne sonate, premda to nije svima i originalna oznaka. Sve se one (s dvije iznimke) oslanjaju na dvodijelni oblik scarlattijevskog tipa s dvije teme i modulacionim kretanjem (u osnovi) od tonike dominantni s povratkom na toniku.

Sve skladbe iz ovoga sveska pisane su samo za manual. To se daje obrazložiti time što su pedali u orguljama onoga vremena na našim područjima imali vrlo mali opseg ili ih uopće nisu imali. Da to nisu skladbe za klavičembalo uvjerava nas i izostajanje tonova Cis, Dis, Fis i Gis, jer je kod orgulja velika oktava bila skraćena.

Skladatelji koji su zastupljeni u ovom svesku mogu se svrstati u dva kruga: prvi je sjeverni, nazovimo ga slovensko-hrvatski, a drugi južni, dalmatinski.

Dio skladbi iz prvog kruga pronađen je u arhivu franjevačkog samostana u Klanjcu (*Sonata u C duru*, Jakoba Frančiška Zupana, 1734—1810, autora prve slovenske — izgubljene — opere *Belin* te skladbe koje su u prijepisima nađene i u arhivu franjevačkog samostana u Ljubljani: *Sonata u C duru*, dosada nepoznatog Bennone Mayera, 1737—1818, i tri sonate Anonimusa u *C duru*, *C duru* i *g molu*). U Ljubljani su pronađene: *Tema s varijacijama u Es duru* i *Dvije varijacije u C duru*, također Anonimusa (po stilu sudeći vjerojatno ne istog). Za Meyera koji je dugo djelovao kao redovnik u Karlovcu ne ističe se posebno njegovo slovensko porijeklo, a dakako ni za (dvojicu) Anonimusa ne može se biti na čistu. Mayer i prvi Anonimus mogli bi jednako pripadati slovenskoj kao i hrvatskoj glazbi.

Dalmatinski krug predstavljen je s tri sonate iz 1776 u *C duru*, *F duru* i *B duru*) — izvorno označene kao takve — Julija Bajamontija (1744—1800), splitskog liječnika i orguljaša. *Sonata u C duru* odstupa od uobičajene sheme jer se polifoni odsjeci izmjenjuju s dvoglasnim međustavcima. — Drugo djelo iz ovoga kruga je ritamski osebuje skladba *Elevazione* Anonimusa iz Dubrovnika.

Lijepa je gesta redakcije ove edicije što je objavila i nekoliko djela hrvatske glazbe. Zahvaljujem prof. L. Sabanu na rukopisima koje je on pronašao u Klanjcu, a isto tako i Hrvatskom glazbenom zavodu za dozvolu da se objave skladbe Bajamontija. Trebalo je, međutim, to »gostovanje« skladatelja iz Hrvatske istaknuti i u naslovu jer se po njemu stječe dojam da Bajamonti pripada slovenskoj glazbi.

Urednik ovog sveska je Milko Bizjak. Popratio ga je detaljnom analizom djela i uputama za interpretaciju i registraciju. Navodi čak i registre orgulja na kojima bi pojedina djela bilo prikladno izvoditi.

Oba sveska su grafički ukusno opremljena, s jasnim notnim tiskom.

Nikša NJIRIĆ